

آموزش و یادگیری

دکتر مهرداد مظاهری
دانشیار روانشناسی
دانشگاه سیستان و بلوچستان

تعریف آموزش

آموزش: هر گونه فعالیت از قبل تنظیم شده به منظور ایجاد یادگیری در یادگیرنده (تعریف کلی آموزش)

آموزش: فعالیت های از پیش طرح ریزی شده ای که با هدف ایجاد یادگیری در یادگیرندگان بین معلم و چند یادگیرنده، در یک رابطه متقابل و در یک محیط محدود و مشخص جریان می یابد.

تعریف یادگیری :

یادگیری یعنی ایجاد تغییر نسبتاً پایدار در رفتار بالقوه ی یادگیرنده، مشروط بر آنکه این تغییر بر اثر اخذ تجربه روی دهد.

تعريف تدريس

- هر فعاليتي كه از جانب يك فرد به منظور تسهيل يادگيري فرد ديگري انجام مي پذيرد.

- تعامل يا رفتار متقابل معلم و شاگرد بر اساس طرح منظم و هدف دار معلم براي ايجاد تغيير در رفتار شاگردان

ویژگی های تدریس:

الف: وجود تعامل یا رابطه متقابل بین معلم و شاگرد

ب : هدف دار بودن فعالیتهای معلم

نکات لازم در تدریس:

1) تدریس باید هدف داشته باشد

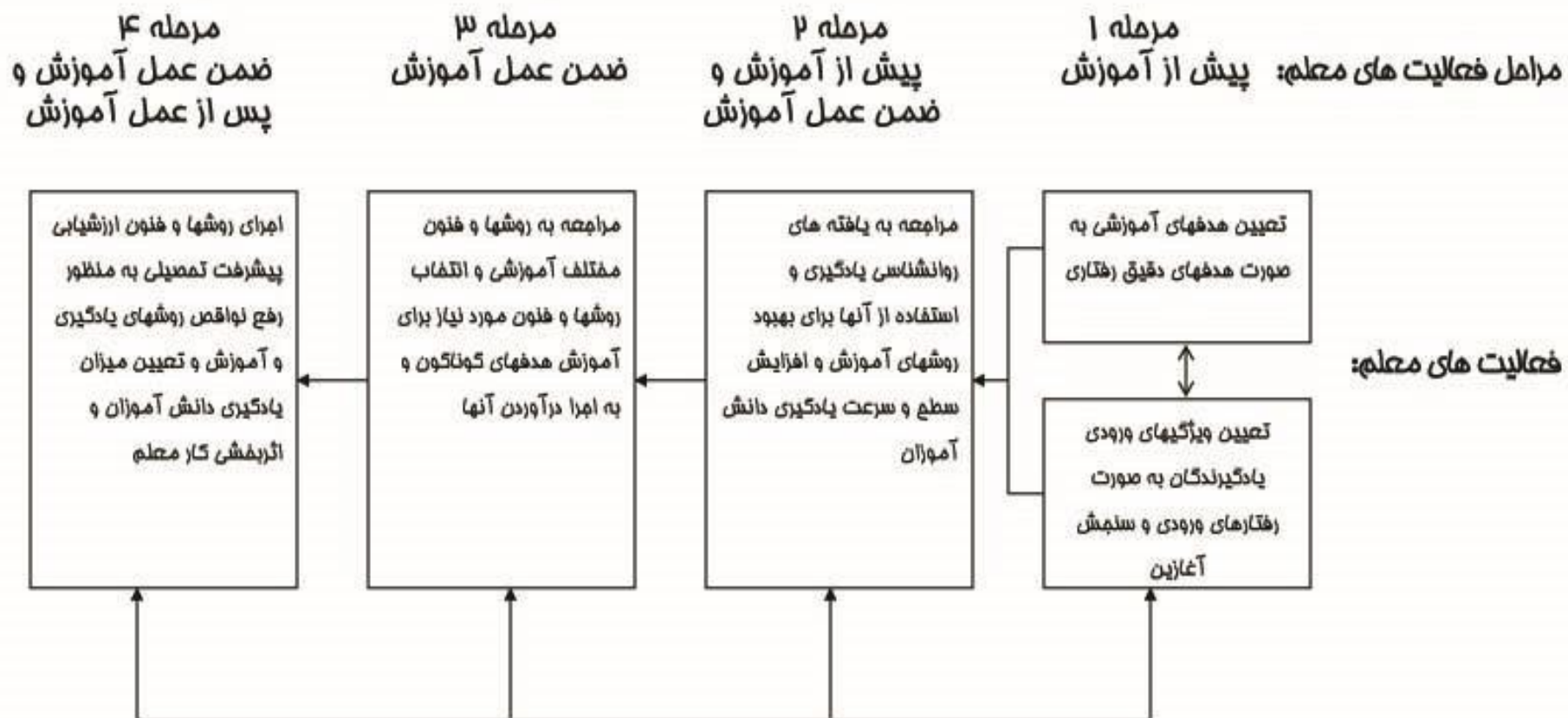
2) روش تدریس باید متناسب با هدف و مقصود باشد

3) مفاهیم به طریقی ارائه شوند که متناسب با فهم و درک شاگرد باشند

الگوی عمومی آموزشی

فعالیت های مختلف معلم برای تدریس مراحل مختلفی دارد این مراحل الگوی عمومی آموزش نام دارد که به اختصار معرفی می شود.

الگوی عمومی آموزشی (اقتباس از گیج و برلایندر، ۱۹۹۸)

تجدید نظر در الگوی آموزشی

طبقه بندی هدف های آموزشی

طبقه بندی هدف های آموزشی با نام حوزه های یادگیری (بلوم و همکاران او در سال 1956)

حوزه شناختی: با یادآوری (بازشناسی) دانش و مهارت های ذهنی و شناختی سروکار دارد

حوزه عاطفی: تغییرات در علائق ارزش ها نگرش ها و نیز رشد ارج شناسی و سازگاری سروکار دارد

حوزه روانی-حرکتی: با هر فعالیتی که علاوه بر جنبه روانی و عاطفی دارای جنبه های جسمانی باشد سروکار دارد.

طبقه بندی هدف های آموزشی حوزه شناختی

داوری در باره ارزش مطالب و موضوعات برای مقاصد معین → ارزشیابی

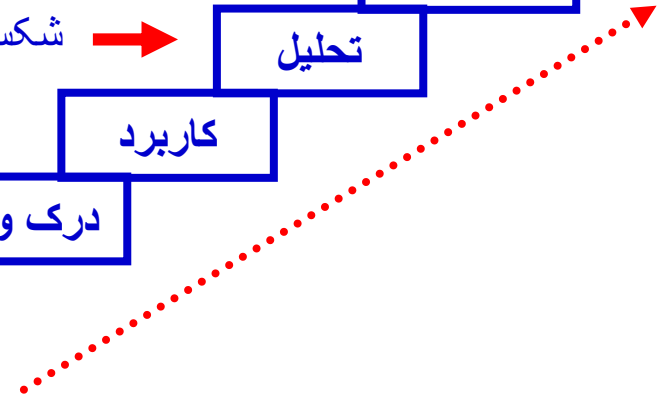
پهلوی هم گذاشتن عناصر و بخش ها برای ایجاد یک کل یکپارچه و جدید (آفرینندگی) → ترکیب

شکستن یک موضوع به عناصر سازنده آن و درک روابط بین اجزاء و عناصر → تحلیل

استفاده عملی از آموخته ها در موقعیت های عینی → کاربرد

علاوه بر حفظ، درک معنای مطالب → درک و فهم

حفظ و یادآوری مطالب → دانش

فنون ایجاد علاقه و انگیزش در یادگیرندگان

- 1- آنچه را که از یادگیرندگان به عنوان هدف آموزشی انتظار دارید در آغاز درس به طور دقیق به آنان بگویید.
- 2- از تشویقهای کلامی استفاده کنید.
- 3- از امتحانات و آزمونها، به عنوان وسیله ای برای ایجاد انگیزش در یادگیرندگان استفاده کنید.
- 4- مطالب و موضوعهای درسی را از ساده به دشوار ارائه دهید.
- 5- از ایجاد رقابت، چشم و هم چشمی در میان دانش آموزان جلوگیری کنید.
- 6- پیامدهای منفی مشارکت یادگیرندگان در فعالیت، یادگیری را کاهش دهید.
- 7- به یادگیرندگان، تکالیفی بدهید که نه خیلی ساده و نه خیلی دشوار باشند.
- 8- تا آنجا که ممکن باشد مطالب درسی را به صورت معنی دار و در ارتباط با زندگی ارائه دهید.

نظریه نرندايك (كوشش و خطا)

- یکی از نظریه پردازان مشهور نظریه شرطی، ادوارد نرندايك است كه یادگیری را نتیجه ی برقراری ارتباط عصبی می دانست و معتقد بود مشخص ترین یادگیری ها در انسان، یادگیری از راه كوشش و خطا می باشد.

اثرات نظریه ترندایک (کوشش و خطا)

- ترندایک یادگیری انسان و شرایط موثر یادگیری را تابع سه قانون می داند:

- 1- آمادگی
- 2- اثر
- 3- تکرار یا تمرین

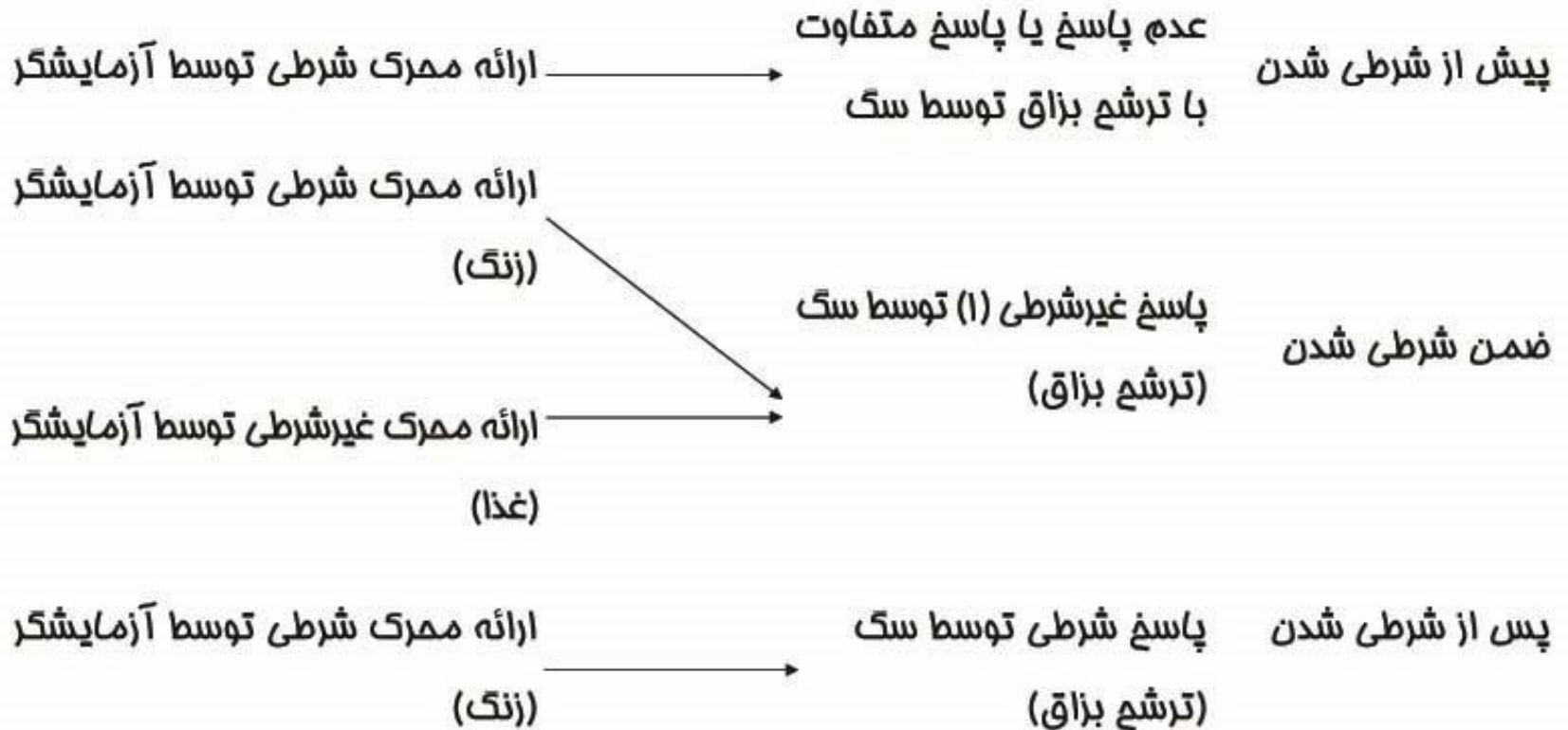
نظریه شرطی سازی کلاسیک پاولف (شرطی سازی پاسخگر)

یادگیری رفتارهای بازتابی از آغاز به نام شرطی سازی کلاسیک معروف شد، ساده ترین نوع یادگیری است. این یادگیری همان یادگیری علامتی در فصل پیش است.

علت نامگذاری رفتار بازتابی به رفتار پاسخگر این است که جاندار از طریق این نوع رفتار به محرکهای مشخص پاسخ می دهد.

مثل اضطراب دانشجو در برابر محرک ورقه امتحانی.

مراحل شرطی سازی کلاسیک پاولف

فرایند شرطی شدن کلاسیک پاولفی

شرطی شدن سطح بالاتر:

وقتی که محرک شرطی توانست پاسخ شرطی را به خوبی ایجاد کند، می توان از محرک شرطی به عنوان محرک طبیعی استفاده کرد و پاسخ شرطی دیگری را تولید کرد. این فرایند را شرطی شدن سطح بالاتر نامند.

شرطی شدن سطح بالاتر

شرطی شدن سطح اول

ممرک غیر شرطی
(غذا)

پاسخ غیر شرطی
(ترشح بزاق)

شرطی شدن سطح دوم

ممرک شرطی ۱
(صدای زنگ)

پاسخ شرطی ۱
(ترشح بزاق)

ممرک شرطی ۲
(نور چراغ)

پاسخ شرطی ۲
(ترشح بزاق)

تقویت رفتار پاسخگر:

هر بار که محرک غیرشرطی (مثلاً غذا در آزمایشهای پاولف) با محرک شرطی (مثلاً صدای زنگ) همراه شود، تقویت صورت می‌گیرد.

خاموشی رفتار پاسخگر:

اگر پاسخ شرطی برای مدتی تقویت نشود، یعنی اگر محرک شرطی به تنهایی ارائه شود، این کار به زوال تدریجی پاسخ شرطی می انجامد که به آن خاموشی می گویند.

تعمیم محرک:

پاسخ شرطی، از محرکی که تقویت شده است به محرکهای مشابهی که در جریان شرطی شدن حضور نداشته و تقویت نشده اند، تعمیم می یابد.

تمیز دادن محرک:

توانایی فرد در تشخیص دادن تفاوت میان پدیده ها و امور، قدرت تمیز نام دارد.

تعمیم یعنی پاسخ دادن به شباهتها و تمیز یعنی پاسخ دادن به تفاوتها.

یادگیری از طریق شرطی شدن فعال (ب0اف0اسکینر)

رفتار به وسیله پیامد هایش (تقویت، تنبیه و00) کنترل می شود و در واقع پیامدهای رفتار هستند که موجب تاثیر، تغییر و تثبیت آن می شوند

افزایش رفتار و تثبیت آن → تقویت → رفتار

تفاوت رفتار پاسخگر و کنشگر:

در قسمت قبل گفتیم که رفتارهای پاسخگر، منفعل و غیرارادی است، اما رفتارهای کنشگر خودانگیخته، ارادی و فعال است و جاندار از آن طریق بر محیط خود به عمل یا کنش می پردازد.

فرایند شرطی شدن رفتار کنشگر:

پس از انجام رفتار کنشگر از سوی جاندار، محرک یا رویدادی که برای جاندار مطلوب است به او ارائه می دهند. این امر باعث افزایش احتمال آن رفتار می شود.

تقویت مثبت:

در شرطی کردن رفتار کنشگر، بعد از رفتار، محرک یا رویدادی ارائه می شود که نتیجه آن افزایش رفتار مورد نظر است. به این فرایند تقویت مثبت گفته می شود.

تقویت منفی:

در تقویت منفی بعد از انجام رفتار از سوی جاندار، یک رویداد نامطلوب حذف می شود و این امر، منجر به افزایش رفتار یادگیرنده می شود.

تنبیه:

تنبیه عبارتست از دادن یک محرک آزاردهنده به دنبال یک رفتار نامطلوب، برای کاهش دادن احتمال وقوع رفتار.

نتیجه (کاهش احتمال)

(کتک زدن) ارائه محرک آزاردهنده

رفتار کنشگر (حرف زشت)
وقوع رفتار)

انواع تقویت کننده:

1- تقویت کننده های نخستین:

ذاتاً خاصیت تقویت کنندگی دارند مانند آب و غذا.

2- تقویت کننده های شرطی:

خاصیت تقویت کنندگی آنها از طریق فرایند شرطی شدن کلاسیک کسب شده است.

خاموشی رفتار کنشگر:

اگر رفتاری را که با تقویت افزایش یافته است برای مدتی تقویت نکنیم، به تدریج از نیرومندی آن کاسته شده و سرانجام به کلی متوقف می شود.

روشهای ایجاد تغییر در رفتار با
استفاده از نظریه شرطی شدن فعال

تغییر رفتار به مجموعه فنون و روشهایی گفته می شود که از اصول و قوانین یادگیری استخراج شده است و معلم را در پیشبرد مقاصد آموزشی یاری می دهد.

1 (روشهای افزایش رفتار موجود

2) روش ایجاد رفتار تازه

3) روشهای نگهداری رفتار مطلوب

4) روشهای تقلیل دادن یا محو کردن رفتار نامطلوب

1 (روشهای افزایش رفتار موجود

1-1) تقویت مثبت

وارد کردن یک محرک خوشایند به محیط جهت افزایش رفتار و محیط

1-2) تقویت منفی

خارج کردن یک محرک از موقعیت به منظور افزایش رفتار مطلوب

روش تقویت مثبت مستلزم در نظر گرفتن چندین اصل به شرح
زیر است:

- 1: انتخاب تقویت کننده های مناسب.
- 2: فوریت تقویت.

انواع تقویت کننده ها:

الف) تقویت کننده های نخستین:

این نوع تقویت کننده ها ذاتاً اثر تقویتی دارند. مانند آب و غذا.

ب) تقویت کننده های شرطی:

این تقویت کننده ها در اصل خاصیت تقویت کنندگی نداشته اما در اثر مجاورت با تقویت کننده های نخستین، خاصیت تقویت کنندگی پیدا کرده اند. مثل جایزه.

ج) تقویت کننده های پته ای:

پته، پس از رفتار مطلوب دانش آموز، به عنوان تقویت کننده به او داده می شود و دانش آموز می تواند آن را با سایر تقویت کننده ها، مبادله کند.

د) تقویت کننده اجتماعی:

لبخند زدن، توجه کردن، تمجید و نوازش کردن از جمله تقویت کننده های اجتماعی هستند. این تقویت کننده ها اثر تقویتی نیرومندی دارند.

ه) تقویت کننده های فعالیتی:

این تقویت کننده ها، فعالیت هایی هستند که کودکان دوست دارند انجام دهند.

فوریت تقویت:

فوریت تقویت یعنی این که معلم باید رفتار مطلوب دانش آموزان را بلافاصله و بدون وقفه تقویت کند.

2) روش ایجاد رفتار تازه

2-1) یادگیری از طریق تقلید و سرمشق گرفتن (مانند زبان آموزی کودکان)

2-2) تقویت تفکیکی و شکل دهی رفتار

2-3) زنجیره کردن

نظريه شرطي عامل اصل پريمك

طبق اصل پريمك :

هر پاسخي (رفتاري) كه فراواني بيشتري دارد مي تواند
به عنوان عامل تقويتي براي پاسخ (رفتاري) باشد كه
احتمال يا فراواني وقوع آن كمتر است.

مثال

اصل پريمك. مثال

در صورتي كه دانش آموزي وقت بعشترى را صرف تماشاى تلويزيون، و وقت كمترى را صرف مطالعه رياضى مي كند ، مي توان از تماشاى تلويزيون به عنوان تقويت كننده رفتار مطالعه كردن رياضى استفاده كرد.

۳) روشهای نگهداری رفتار مطلوب

برای ایجاد و نگه داری پاسخها ، چهار نوع برنامه تقویت کننده ارائه شده است:

تقویت پیاپی یا پیوسته

تقویت بخشی یا سهمی:

۱- تقویت نسبت ثابت

۲- تقویت نسبت متغیر

۳- تقویت فاصله دار ثابت

۴- تقویت فاصله دار متغیر

برنامه های تقویت ۱- تقویت نسبت ثابت

در برنامه تقویت نسبت ثابت ، پس از وقوع تعداد معینی پاسخ مورد نظر ، تقویت کننده ارائه می شود.

برنامه تقویت نسبت ثابت. مثال

در صورتی که پس از هر ۵ بار فشردن اهرم ، به آزمودنی غذا داده شود ، از **برنامه تقویت نسبت ثابت** استفاده شده است.

برنامه تقویت نسبت متغیر. مثال

در صورتی که یک بار پس از حل کردن درست ۳ مساله ، و بار دیگر پس از حل کردن ۵ مساله و در بار سوم پس از حل کردن درست ۹ مساله به دانش آموز تقویت کننده داده شود ، از **برنامه تقویت نسبت متغیر** استفاده شده است.

برنامه های تقویت ۳- تقویت فاصله دار ثابت

در **برنامه فاصله دار ثابت** ، تقویت کننده پس از گذشت زمان ثابتی ، و در صورتی که در پایان زمان ، پاسخ سر بزند ، ارائه می شود.

مثال

برنامه تقویت فاصله دار ثابت. مثال

در صورتی که معلم هر هفته روزهای پنجشنبه تکالیف

دانش آموزان را بررسی کند و در صورت انجام تکالیف به آنها

پاداش دهد، از **برنامه تقویت فاصله دار ثابت** استفاده کرده است.

برنامه های تقویت ۴- تقویت فاصله دار متغیر

در برنامه تقویت فاصله دار متغیر، تقویت کننده در دفعات مختلف و در فواصل زمانی متغیر، و در صورتی که در زمانهای مقرر پاسخ مورد انتظار سر بزند، ارائه می شود.

مثال

4) روشهای تقلیل دادن یا محو کردن رفتار نامطلوب

روش های مثبت

به جای کاهش دادن رفتار نامطلوب به طور مستقیم، آن را با یک رفتار مطلوب جانشین می کنیم

4-1) تقویت رفتارهای دارای فراوانی کم

4-2) تقویت رفتارهای دیگر

4-3) تقویت رفتارهای ناهمساز

4-4) سیری

4) روشهای تقلیل دادن یا محو کردن رفتار نامطلوب

روش های منفی

کاهش مستقیم رفتار های نامطلوب

4-5) خاموشی

4-6) محروم کردن از تقویت

4-7) جریمه کردن

4-8) جبران کردن

4-9) تنبیه

4) روشهای تقلیل دادن یا محو کردن رفتار نامطلوب

روش های مثبت

به جای کاهش دادن رفتار نامطلوب به طور مستقیم، آن را با یک رفتار مطلوب جانشین می کنیم

4-1) تقویت رفتارهای مغایر

رفتار مطلوب مغایر با رفتار نامطلوب تقویت می شود

4-2) سیری یا اشباع

تقویت رفتار نامطلوب برای مدت طولانی جهت کاهش نیرومندی آن

4-3) محروم کردن

محروم کردن از پاداش به علت انجام دادن رفتار نامطلوب

4-4) جریمه کردن

کم کردن از عامل تقویت کننده

4-5) نتیجه

ارائه یک محرک آزار دهنده بعد از رفتار نامطلوب

کاهش رفتار نامطلوب = محرک آزار دهنده رفتار نامطلوب

4-3) محروم کردن

محروم کردن از پاداش به علت انجام دادن رفتار نامطلوب

4-4) جریمه کردن

کم کردن از عامل تقویت کننده

4-5) نتیجه

ارائه یک محرک آزار دهنده بعد از رفتار نامطلوب

کاهش رفتار نامطلوب = محرک آزار دهنده رفتار نامطلوب

کاربرد نظریه شرطی شدن عامل

کاربرد مجموعه یافته ها و اصول شرطی شدن عامل در آموزش

منجر به ارائه نوعی از آموزش تحت عنوان آموزش برنامه ای

شده است.

کاربرد نظریه شرطی شدن عامل آموزش برنامه ای

طبق اصول آموزش برنامه ای ، محتوای آموزش به اجزای کوچکتر

تقسیم می شود و هر مطلب به ترتیب به یادگیرنده ارائه می شود.

ماشین آموزش

اصول دهگانه آموزشی

1- تدارکات پیش از یادگیری:

معلم باید قبل از آموزش، یادگیرندگان را برای یادگیری موضوع تازه آماده کند. یعنی رابطه مطالب قبلی را با مطلب فعلی به آنها یادآوری کند.

2- ایجاد انگیزش و علاقه در یادگیرندگان:

الف) متقاعد کردن یادگیرندگان به اینکه یادگیری مطلب مورد نظر، برای آنها ضروری و مفید است.

ب) گنجاندن هدفهای مورد نظر آنان در میان هدفهای درسی.

ج) شرکت دادن دانش آموزان در طراحی فعالیتهای آموزشی و یادگیری.

3- تهیه سرمشق یا نمونه ای از عملکرد نهایی:
معلم بهتر است در صورت امکان مثال یا نمونه ای از آنچه که یادگیرنده باید در پایان کار یادگیری تولید کند در اختیار او بگذارد.

4- شرکت فعال یادگیرنده در یادگیری:
یادگیری از طریق فعالیتهای خود یادگیرنده صورت می پذیرد، نه از راه گفته های معلم.

5- هدایت یادگیرندگان:

در مراحل مقدماتی یادگیری، بهتر است دانش آموزان را در انجام رفتارهایی که می خواهند یادگیرند کمک و راهنمایی کرد.

6- تمرین:

معلم باید فرصتهای لازم را در اختیار یادگیرندگان قرار دهد تا مطالب و مهارتهای تازه آموخته شده را تمرین و تکرار کنند.

7- آگاهی از نتایج:

آگاهی از نتایج یا دریافت بازخورد از نتایج عمل، به اندازه تقویت کننده های مثبت، بر یادگیری تاثیر مثبت دارد.

8- رعایت مراحل آموزش و استفاده از پیش سازمان دهنده:

موضوعهای درسی را باید طوری سازمان داد که دانش آموزان در ابتدا با مطالب آسان و به تدریج به مطالب پیچیده تر و دشوارتر پردازند.

9- رعایت تفاوت‌های فردی:

سرعت و توانایی یادگیری دانش آموزان متفاوت است و معلم باید از روشها و فنون مختلف برای کمک به دانش آموزان استفاده کند.

10- اجرای فعالیتهای متنوع آموزشی در کلاس درس:

معلم باید به مجموعه ای از روشها و فنون متنوع آموزش مجهز باشد، تا هر زمان لازم بود از آنها استفاده کند.

طرح درس روزانه

- طرح درس روزانه شامل یک سری فعالیتهایی است که معلم از قبل به منظور دستیابی به هدف یا اهداف آموزشی خاص برای یک جلسه درس ترتیب می دهد.

مراحل طرح درس روزانه

- تعیین موضوع درس
- مشخص ساختن هدف کلی درس
- نوشتن رئوس مطالب و مفاهیم
- تهیه هدفهای جزئی
- بررسی رفتار ورودی
- هدفهای رفتاری
- تعیین مراحل تدریس

مقایسه رویکردهای سنتی آموزش و رویکردهای نوین یادگیری آموزشی

- روش های سنتی
 - 1) معلم محوری (تاکید بر هدف های درسی)
- روش های نوین (فعال)
 - 1) دانش آموز محوری (تاکید بر کشفیات دانش آموز)

مقایسه رویکردهای سنتی آموزش و رویکردهای نوین یادگیری آموزشی

● روش های سنتی

(2) آموزش به روش سخنرانی

■ روش های نوین (فعال)

■ (2) آموزش به روش اکتشافی

مقایسه رویکردهای سنتی آموزش و رویکردهای نوین یادگیری آموزشی

● روش های سنتی

■ روش های نوین (فعال)

(3) انتقال دانش بدون ارتباط با
مسائل روزمره زندگی

■ (3) تولید و ساخت دانش جدید بر
اساس نیازهای علائق و در ارتباط با
مسائل واقعی زندگی

مقایسه رویکردهای سنتی آموزش و رویکردهای نوین یادگیری آموزشی

- روش های سنتی
- 4) توزیع و انتقال دانش یکسان و بدون توجه به تفاوت های فردی به کلیه دانش آموزان
- روش های نوین (فعال)
- 4) در نظر گرفتن تفاوت های فردی در ارائه مطالب درسی

مقایسه رویکردهای سنتی آموزش و رویکردهای نوین یادگیری آموزشی

● روش های سنتی

■ روش های نوین (فعال)

(5) ثابت و تغییر ناپذیر بودن

■ (5) انعطاف پذیر و پویا بودن

مقایسه رویکردهای سنتی آموزش و رویکردهای نوین یادگیری آموزشی

● روش های سنتی

6) ارائه قطعات کوچک آموزش
به صورت موضوعات مجزاء

■ روش های نوین (فعال)

6) ارائه قطعات گسترده و وسیع از
آموزش مبتنی بر فعالیت های اصیل
و فعالیت های بین رشته ای

مقایسه رویکردهای سنتی آموزش و رویکردهای نوین یادگیری آموزشی

● روش های سنتی

7) کتابهای درسی نقطه تمرکز آموزش

■ روش های نوین (فعال)

7) کتاب های درسی بعنوان چهارچوب و مرجع معلم

مقایسه رویکردهای سنتی آموزش و رویکردهای نوین یادگیری آموزشی

- روش های سنتی
 - (8) تاکید بر کارهای فردی ،
ایجاد روحیه رقابت جویی ،
حس برتری جویی در دانش
آموزان
- روش های نوین (فعال)
 - (8) ایجاد تعامل در آموزش، تاکید بر
کارگروهی، تشویق روحیه همکاری
و تعاون

مقایسه رویکردهای سنتی آموزش و رویکردهای نوین یادگیری آموزشی

- روش های سنتی
- 9) معلم به عنوان توزیع کننده دانش
- روش های نوین (فعال)
- 9) معلم بعنوان تسهیل کننده آموزش

مقایسه رویکردهای سنتی آموزش و رویکردهای نوین یادگیری آموزشی

- روش های سنتی
- 10) گروه بندی متجانس دانش آموزان بر اساس قابلیت ها
- روش های نوین (فعال)
- 10) گروه بندی دانش آموزان در گروه های غیرمتجانس

مقایسه رویکردهای سنتی آموزش و رویکردهای نوین یادگیری آموزشی

● روش های سنتی

- 1 (معلم محوری (تاکید بر هدف های درسی)
 - 2 آموزش به روش سخنرانی
 - 3 انتقال دانش بدون ارتباط با مسائل روزمره زندگی
 - 4 توزیع و انتقال دانش یکسان و بدون توجه به تفاوت های فردی به کلیه دانش آموزان
 - 5 ثابت و تغییر ناپذیر بودن
 - 6 ارائه قطعات کوچک آموزش به صورت موضوعات منفی
 - 7 کتابهای درسی نقطه تمرکز آموزش
 - 8 تاکید بر کارهای فردی ، ایجاد روحیه رقابت جوش ، حس برتری جوش در دانش آموزان
 - 9 معلم به عنوان توزیع کننده دانش
 - 10 گروه بندی متجانس دانش آموزان بر اساس قابلیت ها
- ## ■ روش های نوین (فعال)
- 1 دانش آموز محور (تاکید بر کشفیات دانش آموز)
 - 2 آموزش به روش اکتشافی
 - 3 تولید و ساخت دانش جدید بر اساس نیازهای علائق و در ارتباط با مسائل واقعی زندگی
 - 4 در نظر گرفتن قضاوت های فردی در ارائه مطالب درسی
 - 5 انعطاف پذیر و پویا بودن
 - 6 ارائه قطعات گسترده و وسیع از آموزش مبتنی بر فعالیت های اصیل و فعالیت های بین رشته ای
 - 7 کتاب های درسی بعنوان چهارچوب و مرجع معلم
 - 8 ایجاد تعامل در آموزش، تاکید بر کارگروهی، تشویق روحیه همکاری و تعاون
 - 9 معلم بعنوان تسهیل کننده آموزش
 - 10 گروه بندی دانش آموزان در گروه های غیرمتجانس

آموزش با روش سخنرانی:

یکی از روشهای معمول در سراسر جهان است. در شرایطی که تعداد دانش آموزان کلاس زیاد و امکانات آموزشی کم است، این روش یک روش معمول است.

فنون سخنرانی:

- 1- بیان هدفهای آموزشی درس و سازمان دادن مطالب.
- 2- توضیح دادن مطالب.
- 3- نحوه سخن گفتن.
- 4- حرکت و جنب و جوش.
- 5- طرح سوال به هنگام آموزش با روش سخنرانی.
- 6- یادداشت برداری.

راهنمایی‌های برای آموزش دادن از راه سفرانی

این کارها را انجام دهید

مکث کنید، نگاهی به اطراف بیندازید و منتظر بمانید تا همه افراد کلاس برای گوش دادن به مرفه‌های شما آماده شوند. صحبت‌های مقدماتی خود را دوستانه آغاز کنید به تک تک افراد نگاه کنید و متوجه واکنش‌های آنها باشید. برای تاکید بر نکات مهم، از حرکات سر و دست استفاده کنید. فیلی آرام حرکت کنید. موقع استفاده از وسایل دیداری مطمئن شوید که همه افراد کلاس آن را می‌بینند. توضیحات خود را مختصر و مفید بدهید.

پیش از بیان یک مطلب مهم کمی مکث کنید، سوالی طرح کنید و یا به شنوندگان نگاه کنید. سرعت بیان خود را کم و زیاد کنید. اقتباس از براون (۱۹۸۷، ص ۲۷)

این کارها را انجام ندهید

پیش از آماده شدن اکثریت افراد کلاس شروع به صحبت کنید. به سقف و کف اتاق نگاه نکنید. دست و بدن خود را زیاد تکان ندهید. به سرعت به این طرف و آن طرف اتاق بروید. پشت خود را به شنوندگان بکنید.

از کاربرد عبارت پرداززی، اصطلاحات فیلی فنی و جملات پیچیده نپرهیزید.

وقتی می‌خواهید مطلب مهمی را ارائه دهید، صدایتان را پایین نیاورید و به کفش‌هایتان نگاه کنید. به طور یکنواخت مرف بزنید.

مراحل اجرای روش سخنرانی

1- مرحله اول: آمادگی برای سخنرانی

کمیت و کیفیت یک سخنرانی تعیین کننده نوع آمادگی معلم برای سخنرانی است

1-1) آمادگی از نظر تجهیزات

1-2) آمادگی عاطفی

1-3) آمادگی زمان

مراحل اجرای روش سخنرانی

2) مرحله دوم: مقدمه سخنرانی

2-1) ایجاد رابطه بین معلم و شاگرد

2-2) جلب توجه شاگرد

2-2-1) شناخت علایق و خواسته های شاگردان

2-2-2) ایجاد انگیزش

2-2-3) بیان صریح هدف ها و نکات مهم سخنرانی

2-2-4) استفاده از پیش سازمان دهنده

2-2-5) پیش آزمون و فعال کردن آگاهی و اطلاعات شاگردان

مراحل اجرای روش سخنرانی

3) مرحله سوم: متن و محتوای سخنرانی

قسمت اصلی و بسیار مهم سخنرانی می باشد

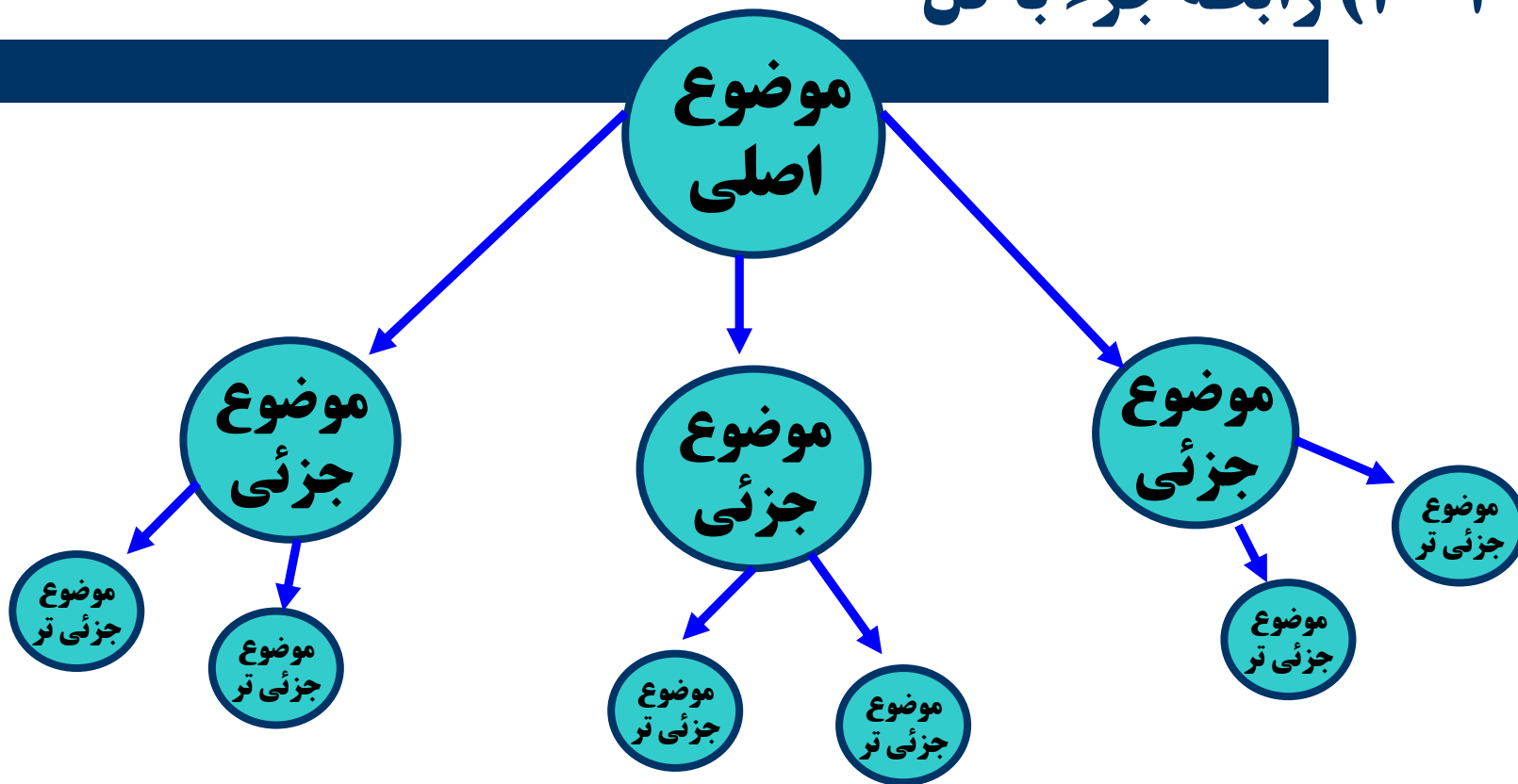
3-1) جامع بودن محتوا: (تمام هدفهای آموزشی را در بر داشته باشد)

3-2) سازماندهی منطقی محتوا (سازماندهی قدرت درک و فهم را افزایش می

دهد)

مراحل اجرای روش سخنرانی

۱-۲-۳) رابطه جزء با کل

نمودار رابطه جزء با کل

مراحل اجرای روش سخنرانی

3-2-2) ایجاد رابطه میان محتوا و هدف

مشخص و بر جسته کردن مفهوم اصلی و دوری جستن از مطالب و مفاهیمی است که با مطلب اصلی سنخیتی ندارد

مراحل اجرای روش سخنرانی

- 3-3) استمرار توجه شاگرد در طول ارائه محتوا
- 3-3-1) تغییر دادن محرک (مانند تغییر دادن آهنگ صدا)
- 3-3-2) تغییر کانالهای ارتباطی (استفاده از فیلم و 000)
- 3-3-3) فعالیت جسمی (مانند زنگ تفریح کوتاه مدت و 000)
- 3-3-4) استفاده از طنز (شوخیهای مربوط به درس و 000)
- 3-3-5) شور و حرارت سخنران (فعال بودن)
- 3-3-6) پرسش و پاسخ در عین سخنرانی (تاثیرات پرسش و پاسخ مطلوب عبارتند از تاکید ، تمرین ، خود آگاهی ، توجه ، استراحت و تکرار)

مراحل اجرای روش سخنرانی

4) جمع بندی و نتیجه گیری

- خلاصه و مرور کردن مطالب مهم درس
- تشکر و اظهار رضایت معلم از توجه شاگردان
- ایجاد موقعیت برای سوال کردن دانش آموزان
- ارتباط دادن درس با درسهای قبلی و بعدی

محاسن روش سخنرانی

- 1- برای کلاسهای پر جمعیت مناسب است
- 2- ارزان می باشد و تجهیزات زیاد نیاز نمی باشد
- 3- سبب تقویت اجتماعی ، ذوق و علاقه ، اعتماد به نفس و کاهش تنهایی می شود
- 4- تکرار مطالب با کلمات متفاوت فراهم می باشد

معایب روش سخنرانی

- 1- موجب انفعال شنونده می شود
- 2- قدرت تکلم شاگردان تقویت نمی شود و به تفاوت‌های فردی توجه نمی شود
- 3- استفاده از آن مستلزم وجود معلمان با تجربه است

روشهای آموزش انفرادی

– آموزش انفرادی به معنای آموزش شاگردان بر حسب توانایی شان می باشد

– آموزش انفرادی لزوماً به معنای آموزش یک شاگرد توسط یک معلم با برنامه خاص نیست

روشهای آموزش انفرادی از نظر نحوه اجرا و مواد آموزشی

- 1- آموزش برنامه ای
- 2- آموزش به وسیله رایانه
- 3- آموزش انفرادی تجویز شده
- 4- آموزش انفرادی هدایت شده